

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

ЕРИСТИКА У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Антончук Олександр Михайлович

*кандидат педагогічних наук, доцент, Рівненський державний
гуманітарний університет, abc7500@ukr.net*

Структура компетенції фахівця ґрунтується на принципі єдності свідомості та діяльності, особливостей системи професійної діяльності та її основних компонентів. Професіоналізм вчителя інтегрує культуру та компетенцію, що значно залежить від рівня розвиненості, освіченості, цілісності особистості, яка спрямована на розкриття як власних, так і дитячих життєвих функцій.

Серед актуальних тенденцій сьогодення – усвідомлення потреби нової гуманістичної парадигми освіти, мета якої – формування такого фахівця-україніста, рівень підготовки якого гармонійно поєднує освіченість, професіоналізм, духовність, моральну вихованість, розвиток особистості у відповідності з духовними цінностями національної і загальнолюдської культури [1, с. 14].

Американський президент Н. Лінкольн, наприклад, переконував, що жодна людина, яка вирішила досягти успіху в житті, не повинна витрачати час на особисті суперечки. Він, зокрема, радив іти на поступки і у вирішенні значних питань, якщо й опонент по-своєму правий, а під час вирішення дрібних – навіть за умови, що опонент неправий. Очевидно, прихильників такої поведінки (компромісної) набагато менше, ніж тих, хто вважає суперечку (полеміку, дискусію тощо) необхідною і доречною, враховуючи обставини, передумови, перебіг комунікативної взаємодії або ж, простіше кажучи, спілкування.

Галузь знання, що за змістом і науковим спрямуванням значною мірою пов'язана з комунікативною лінгвістикою і у багатьох аспектах перетинається з колом проблем, котрі вирішуються цією наукою, а до

того ж безпосереднім предметом вивчення якого є суперечка (полеміка, дискусія), отримала назву «еристика».

Термін «еристика» має давню історію. Він походить, як бачимо, з давньогрецької мови. Цим словом називали вправних ораторів, умільців вміло вести суперечки. У науці цей термін використовують порівняно недавно. Спочатку під «еристикою» розуміли звід прийомів, якими потрібно користуватися в спорі, щоб одержати перемогу. У наш час значення цього терміна дещо змінилося. Нині еристика, маючи агональний (змагальний) характер, близька до діалектичної суперечки, часто послуговується методами герменевтики, висуває низку вимог щодо конструктивного розв'язання спірної ситуації. Комунікативна культура значною мірою виявляється в умінні правильно, виважено поводити себе в суперечці, уміти толерантно полемізувати, не ображаючи опонента, переконливо і послідовно відстоювати свою позицію.

Метою навчальної дисципліни «Еристика» є формування практичних навичок і вмінь успішної раціональної комунікації, особливо в ситуаціях, коли має місце зіткнення поглядів і позицій. Філолог повинен бути професійним комунікантом, тобто знати і вміти активно використовувати у своїй діяльності спеціальні прийоми впливу на людей, що дозволяють досягти комунікативної мети з найменшими втратами часу та енергії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Еристика» студенти повинні знати: предмет, завдання і значення еристики; науково-теоретичні основи культурної цивілізованої комунікації; логічні, семіотичні, психологічні, тактичні характеристики і прийоми ведення суперечок; правила доведення і спростування в процесі аргументації і критики; мати уявлення про маніпулювання в суперечках; основні прийоми і форми невербальної комунікації під час суперечок; знати основні етикетні правила ділового спілкування в конфліктних ситуаціях.

На практичних заняттях здобувачі вищої освіти розглядають види суперечок та їх характеристику, поняття про аргументацію і критику, правила та помилки в аргументації і критиці, класифікацію прийомів маніпулювання в суперечках, вербальні і невербальні прийоми, психологічні прийоми маніпулювання в суперечках,

нейролінгвістичне програмування (НЛП), тактичні та захисні прийоми маніпулювання в суперечках.

Важливо, аби в умовах суб'єкт-суб'єктного навчання викладач не вдавався до пояснення лінгвістично-дидактичних фактів, явищ, понять, а стимулював студентів самостійно міркувати, логічно мислити, доходити висновків [2].

Так, опрацьовуючи тему «Правила та помилки в аргументації і критиці», здобувачі вищої освіти виконують такі практичні завдання:

1. Підготуйтеся до групової дискусії за темою «Суржик у сучасних хітах: за і проти».

2. Прослухайте діалог між ведучим і гостем у музичній програмі і схарактеризуйте: а) місце і час спілкування; б) форму спілкування; в) мету учасників спілкування; г) ініціативу спілкування; г) засоби мовленнєвого етикету; д) типи помилок.

3. Змодельуйте та запишіть бесіду між особою, що влаштовується на посаду викладача, та роботодавцем.

В умовах інформаційного суспільства викладач втрачає функцію транслятора знань, його завдання – допомагати студентам розв'язувати проблемні завдання, розвивати вміння робити самостійні висновки на основі дібраних аргументів.

Список використаних джерел

1. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія. Суми : Мрія-1, 2005. 404 с.
2. Хом'як І. М. Розвиток критичного мислення у студентів-філологів. *Українська мова та література в школі*. 2019. №1. С. 2–7.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Бевз Ганна Олександрівна

*магістрантка, Харківська академія дизайну і мистецтв,
iarchianna@gmail.com*

Розвиток творчого потенціалу особистості вчителя є одним з актуальних завдань освітянської спільноти. Сучасна система освіти України зазнає масштабних змін, оновлюється та модернізується у